

Бондаренко Алла Федорівна,
к.т.н., доцент, Сумський державний університет, м. Суми
Дехтяр Надія Анатоліївна,
к.е.н., доцент, Сумський державний університет, м. Суми
Моїсеєнко Марія Андріївна,
студентка групи Ф. м- 71 а, Сумський державний університет, м. Суми

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

Кредитоспроможність – наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту і здатність повернути його. Інакше кажучи – це здатність підприємства в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Кредитоспроможність позичальника визначається показниками, що характеризують його акуратність при розрахунках за раніше отриманими кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність у разі необхідності мобілізувати кошти з різних джерел, забезпечити оперативну трансформацію активів у грошові кошти.

В умовах ринкової системи господарювання, коли підприємства набувають самостійності і при цьому несуть повну відповідальність за результати господарської діяльності перед їх засновниками, кредиторами, найманими працівниками та банком, виключно велика роль належить збереженню фінансової стійкості підприємства та оцінці його платоспроможності та кредитоспроможності.

Слід зазначити, що кредитоспроможність підприємства-позичальника характеризує здатність погашати позикову заборгованість і є більш вузьким поняттям, аніж його платоспроможність, яке характеризує можливість підприємства погасити всі види заборгованості.

Фінансовими інструментами, які регулюють кредитні відносини, забезпечують їх ефективність, є величина плати за кредит, яка встановлюється у відсотках, так званих позичкових, або кредитних. При цьому кредитна організація-позичальник може встановлювати свої правила надання кредитів, їх повернення та плати за користування ними. Отже, для позичальника завжди є можливість обирати найкращі для себе умови кредитування.

Формування кредитних відносин в умовах ринкової економіки відбувається під впливом суперечливих факторів, які впливають на процеси формування вимог до кредитоспроможності позичальників. До таких факторів слід віднести:

- невизнання переваг ринкової системи господарювання;
- однозначність трактування економічних законів і його висвітлення в літературі з відповідною підготовкою фахівців, а відтак і брак належної кількості спеціалістів у сфері фінансово-кредитних відносин при переході від адміністративно-командної до ринкової економіки;
- хаотичність розвитку підприємницьких структур та брак інформації, яка характеризує їх діяльність;
- невідпрацьованість законодавчих актів, які регламентують і регулюють фінансово-кредитні відносини між кредитором та позичальником;
- нерозвиненість ринкової інфраструктури, включаючи фондові, фінансові, грошові ринки.

У новій економічній ситуації особливої актуальності набувають питання, пов'язані з розробленням державної фінансово-кредитної політики та механізмів її реалізації, які

повинні базуватися на чітких теоретико-методологічних основах, які забезпечують однозначне трактування її ключових положень, зокрема таких, як кредит, кредитний договір, кредитні операції, кредитоспроможність позичальника.

Виходячи з того, що в економічній літературі висловлюються різні погляди щодо визначення сутності таких понять, доцільно внести певні уточнення та сформулювати власну концепцію щодо сутності, ролі і функцій кредитоспроможності в забезпеченні ефективної фінансово-кредитної політики різних суб'єктів господарювання. Результати аналізу кредитоспроможності використовуються не тільки для оцінювання ризику при виборі потенційних позичальників, а й уже наданого кредиту, визначення ступеня ймовірності виконання умов чинної кредитної угоди.

Суть методів аналізу і зміст показників впливають із самого поняття кредитоспроможності. Вони повинні відображати фінансово-господарський стан підприємств щодо ефективності розміщення та використання позикових коштів і всіх засобів узагалі, оцінювати здатність та готовність позичальника здійснювати платежі та виплачувати кредит у раніше визначені строки. Здатність своєчасного повернення кредитів оцінюється шляхом аналізу балансу підприємства на ліквідність, ефективного використання кредиту та обігових засобів, рівня рентабельності.

Оцінка кредитоспроможності підприємницьких структур на основі системи фінансових показників – один із найпоширеніших аналітичних методів, який надає можливість оцінити фінансовий стан та ефективність роботи суб'єкта господарювання.

Для аналізу кредитоспроможності підприємницьких структур у світовій та вітчизняній аналітичній практиці розроблено низку показників (коефіцієнтів), розрахунок яких базується на існуванні відповідних співвідношень між окремими статтями балансу та інших форм звітності, що відображають наявність та використання фінансових даних: вартості основних засобів і витрат, величини власного та позикового капіталу, розміру кредиторської та дебіторської заборгованості. До того ж переваги використання коефіцієнтів полягають у тому, що вони елімінують вплив інфляції на аналізовані показники, що особливо важливо при аналізі в довгостроковому аспекті.

Таким чином слід зазначити, що більшість існуючих методів аналізу та оцінки кредитоспроможності підприємства розглядають фінансовий стан та ефективність його господарювання з погляду кредитора і характеризують ту чи іншу сторону діяльності позичальника. В Україні критерії оцінки діяльності та фінансового стану позичальника встановлюються кожним банком самостійно з урахуванням вимог Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат по кредитних операціях комерційних банків та Рекомендацій Національного банку України щодо оцінки комерційними банками кредитоспроможності та фінансової стабільності позичальника.